

GEFAD / GUJGEF41(3): 1915-1950(2021)

Eğitimcilerin Gözünden Türk Eğitim Sistemindeki Krizler ve Çözüm Önerileri*

Crises in the Turkish Education System and Solution Proposals from the Perspective of Educators

Ramazan YİRCİ¹, Gülseda KİRİŞÇİ²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD, ryirci@gmail.com

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD, gulsedakirisci@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 23.04.2021

Yayına Kabul Tarihi: 22.10.2021

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin Türk Milli Eğitim Sistemi'nde kriz olarak değerlendirdikleri durumları ve bu krizlere yönelik çözüm önerilerini incelemektir. Betimsel olarak tasarlanan ve olgubilim yaklaşımına göre desenlenen araştırmanın çalışma grubunu; 2020-2021 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise) görev yapan ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden kriter temelli örnekleme kullanılarak belirlenen 54 öğretmen ve okul yöneticisi oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenler ve yöneticiler tarafından Türk Milli Eğitim Sistemi'nde kriz olarak değerlendirilen durumlar; eğitim sistemindeki değişimler, olağanüstü durumlar, öğretmen politikaları, okul ve bölge farklılıkları, göçmen öğrenciler ve yönetici atama politikaları temaları altında toplanmıştır. Katılımcıların en fazla görüş belirttiği temalar; 4+4+4 modeline geçilmesi, sınav sistemindeki değişiklikler ve Covid-19 pandemisi gibi olağanüstü durumlar olarak tespit edilmiştir. Katılımcılar kriz olarak değerlendirdikleri durumlara ilişkin iyi bir planlama yapılarak istikrarlı eğitim politikaları geliştirilmesini, kriz ortaya çıkmadan önlemler alınmasını, öğretmen istihdamına yönelik çalışmalar yapılmasını, okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesini, sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilere ve dezavantajlı bölgelerde eğitim alan öğrencilere teknolojik ve materyal desteği verilmesini, teknolojik alt yapının ve EBA'nın güçlendirilmesini önermişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Kriz, Türk eğitim sistemi, Öğretmen, Eğitim yöneticisi.

---

* **Alıntılama:** Yirci, R. ve Kirişçi, G. (2021). Eğitimcilerin gözünden Türk eğitim sistemindeki krizler ve çözüm önerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(3), 1915-1950.

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the situations that teachers and education administrators consider as a crisis in the Turkish National Education System and their suggestions for solving these crises. The research was designed descriptively according to phenomenological approach. The study group consists of 54 teachers and school administrators working at state schools (kindergarten, primary school, secondary school and high school) in the 2020-2021 academic year. Criterion-based sampling, one of the purposeful sampling methods, was used. The data were obtained using a semi-structured interview form and analyzed by content analysis method. According to the results; situations considered as crisis in Turkish National Education System by the participants are; changes in the education system, extraordinary situations, teacher policies, school and regional differences, immigrant students and school administrator appointment policies. The themes that the participants expressed the most views are transition to the 4+4+4 educational cycle, extraordinary situations such as Covid-19 pandemic and changes in the exam system. Participants recommend developing stable, well-planned educational policies, taking measures before the crisis occurs, conducting studies for teacher employment, making pre-school education compulsory, providing technological and material support to students with low socioeconomic level in disadvantaged regions, providing material support, strengthening the technological infrastructure of Education Information Network (EBA).

Keywords: *Crisis, Turkish education system, Teacher, Education manager.*

GİRİŞ

Örgütler önceden belirlenmiş ve üyeleri tarafından benimsenen ortak amaçlara ulaşmak için kurulmuş toplumsal araçlardır. Önceden belirlenen hedeflere ulaşma yolunda örgütler bazen istenmeyen olay ya da beklenmeyen durumlar ile karşılaşabilmektedir. Rutin işleyiş düzeni ise böyle zamanlarda etkisiz kalabilmektedir (Sezgin, 2003). Örgütler, açık sistem yapılanmaları nedeniyle örgüt içi ve örgüt dışı birçok farklı değişkenden etkilenmektedir. Örgütü etkileyen değişkenlerden biri de krizdir (Özdem, 2017:493). Kriz, örgütsel eylemleri, normları ve değerleri belirli bir süre boyunca olumsuz yönde etkileyen istikrarsız bir zaman dilimini ya da durumu işaret eder (Aykaç, 2001; Shaw, 2017, Fink, 1986). Toplumsal ve örgütsel türbülanslar mevcut bir sistem içerisinde krize neden olabilir (Rayburn vd., 2020). Krizler örgütler için son derece yıkıcı, karmaşık ve dinamik şekilde ortaya çıkabilir. Bu nedenle bütüncül, stratejik ve hızlı tedbirler geliştirilmelidir ve hızlı karar alınmalıdır (Brennan ve Stern, 2017; Pearson ve Clair, 1998). Tüm örgütler varlıkları devam ettiği sürece çeşitli kriz durumları ile karşı karşıya kalmaktadır (Karaköse, 2007). Yöneticilik yeteneklerine ise en çok kriz zamanlarında ihtiyaç duyulmaktadır çünkü kriz acil bir durum anlamına gelmektedir (Demirtaş, 2000).

Kriz, örgütün beklemediği bir zamanda meydana gelen örgütün imajına zarar verebilen bir durum olarak değerlendirilmektedir ve burada liderler için temel zorluk, karmaşık, yoğun ve sürekli değişen küresel bir ortamda zamanında ve doğru kararlar almaktır (Bolman & Deal, 2008; Okkay, 2019; Peltekoğlu, 2016:454). Krizlerin ortaya çıkmadan önce önlenmesi ve yönetilmesi örgütler için çok önemli bir konudur (Özkayran, Abalı ve Abalı, 2020). Kriz yönetiminin önemli noktalarından biri krizi örgüt açısından başarıya ve fırsata dönüştürmektir. Krizin örgütsel açıdan fırsata dönüştürülmesi, krizi kritik bir zaman olarak algılamak ve örgütsel değişimi yakalayabilmek için kullanmakla ilgilidir (Harwati, 2013). Ortaya çıkması muhtemel sorunları önceden önlemek ve krize dönüşmeden problemi çözmek çağdaş yönetim anlayışının temel özelliklerindedir. Bu özelliklerinden dolayı kriz yönetimi de çağdaş yönetim yaklaşımlarından kabul edilmektedir. Çevresel değişimler, doğal olaylar, siyasi, ekonomik ya da teknik nedenler ile ortaya çıkan dış kaynaklı krizlerin

de zamanında ve gereken yönetsel ve akılcı tedbirlerin alınarak başarı ile uygulanması etkin bir kriz yönetiminin önemli unsurlarıdır (Özdem, 2017:493; Peker ve Aytürk, 2000:385-386).

Krizler örgütün bütün sistemlerini etkileyebildiğinden, örgütler hazırlıkları olmadan krize yakalandıklarında yönetim kontrolü ile de ilgili sorunlar yaşamaktadır (Aksu, 2009). Eğitim örgütleri de tüm örgütler gibi kriz ile karşılaşmakta, hatta okul yöneticileri gündelik rutin işlerinin yanı sıra bir krizden diğerine yol almaktadır (Altun Akbaba, 2001). Okullar işleyiş süreçlerinde iç ve dış kaynaklı sorunlar ile karşı karşıya kaldıklarında, bazılarının üstesinden kolaylıkla gelirken bazı sorunlar örgütün başa çıkma kapasitesinin üstünde gerçekleşmekte ve krize neden olmaktadır (Gezer, 2020). Bazı krizler örgütlerin işleyişini derinden etkileyebilmekte ve hatta bazı durumlarda örgütün amaçlarını gerçekleştirmesinin önünde ciddi bir engel olarak yer almaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada Türk Eğitim Sistemi'nde hangi durumların bir kriz olarak görüldüğü öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda ele alınacaktır. Türk Eğitim Sistemi bağlamında kriz konusunda yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun kriz yönetimine odaklandığı görülmektedir (Aksoy ve Aksoy, 2003; Ali, 2009; Demirtaş, 2000; Karakuş ve İnandı, 2018, Sarı ve Sarı, 2020). Ayrıca bu mevcut çalışmalarda daha çok nicel araştırma yöntemlerinin veya sadece alan yazın taraması kullanıldığı tespit edilmiştir. Mevcut araştırma Türkiye'de eğitim alanında 2020 yılı sonrasında kriz olarak görülen durumları bizzat öğretmen ve okul yöneticilerinin bakış açısından tespit etmeye çalışması ve kriz olarak belirtilen durumlar için katılımcılardan çözüm önerileri alması çalışmayı farklı kılmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımının benimsenmesinin temel sebebi kapsamlı bir veri toplama aşaması sonrasında detaylı bir veri analiz süreci yürütülmek istenmesidir. Belirtilen bu hususların çalışmanın alana katkı potansiyelini ve önemini artırdığı düşünülmektedir.

Kriz Kavramı

Kriz kavramı Latince'den gelmekte olup, kökeni Eski Yunanca'ya dayanmaktadır. Eski Yunanca'da "Karar vermek" ve "Ayırmak" anlamında kullanılan kriz kavramı, Çince'de "Tehlike" ve "Fırsat" anlamında kullanılmaktadır (Çelikkan, 2012). Yerli literatüre girişi yaklaşık 50 yıl öncesinde olmuş ve İngilizce "Crisis" sözcüğünün okunması ile Türkçe'ye

kazandırılmıştır. Sözlük anlamında kriz; “Bunalım, Buhran, Çöküntü” gibi anlamlarda kullanılmaktadır ve “Afet, Felaket” anlamlarını da içermektedir (sozluk.gov.tr, 2021). Kriz; aniden gelişen, örgütün ve toplumun varlığını ya da hedeflerini tehlikeye atan ve hızlı bir şekilde tedbir alınması gereken bir durumdur (Harwati, 2013; Karaköse, 2007). Benzer şekilde Can (2002:333) tarafından kriz; örgütün üst düzey hedeflerini ya da örgütün varlığını riske atan, hızlı tepki verilmesi gereken, örgütün kriz önleme işlevinin devre dışı kaldığı gerilim yaratan bir durum olarak tanımlanmıştır. Alışılmış durumların dışında olağanüstü bir durum olarak, siyasal toplumsal ve ekonomik gibi farklı boyutlar ile ele alındığında kişiyi, örgütü ya da devleti etkileme potansiyeli barındıran tehlikeli ve istikrarsızlığa neden olabilecek bir olgudur (Bingöl, 2012:88).

Örgütlerin varlığını tehlikeye atan krizin temel özellikleri; örgütsel yapı değer ve normların olumsuz etkilenmesi, beklenmedik olması, öncesinde tahmin edilememesi, önleme mekanizmasının işlevsiz kalması, önlem almak için yeterli zaman ve bilgi bulunmaması, önlemlerin hızlı alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Krizin Kaynakları

Örgütlerde krize neden olan çok sayıda değişkenin varlığından söz edilmektedir. Bu değişkenler ise genel olarak çevresel (dışsal) faktörler ve örgütsel (içsel) faktörler olarak gruplandırılmaktadır. Örgüt dışı faktörler; doğal, ekonomik, politik ve yasal, teknolojik, uluslararası faktörler ve toplumsal yapıdır. Örgüt içi faktörler ise; yönetimin niteliği ve örgütsel yapı olarak sınıflandırılmaktadır (Özdem, 2017:496, Sezgin, 2003).

Çevresel (Dışsal) Faktörler

Çağdaş yönetim yaklaşımlarına göre örgütler açık bir sistem olarak çevresini etkileyen ve çevresinden etkilenen bir yapıdadır. Çevresel etkileşim, çevresel olumsuzlukların örgütü etkilemesini de beraberinde getirmektedir (Yalçınkaya, 2002). Bu kapsamda kriz kaynaklarının dış çevre koşullarından bağımsız düşünülmesi imkânsızdır. Dış çevre faktörleri örgütsel yapının dışında meydana gelen ve örgüt tarafından kontrol edilemeyen faktörler olup aşağıda açıklanmıştır (Özdem, 2017:497).

Ekonomik Faktörler: Ekonomik sistem örgütü içine alan bir sistem olarak, piyasalardaki dalgalanmalar, ekonomik buhranlar ve istikrarsızlık örgüt içinde krize neden olabilmektedir. Örneğin; 2001 krizi Türkiye’de birçok işletmeyi kriz ortamına sokmuş ve değer kaybı yaşamalarına neden olmuştur (Akalin ve Uçak, 2007).

Politik ve Yasal Faktörler: Hükümetlerin yaptığı yasal düzenlemeler ve örgütlerin düzenlemelere uyum sağlayamaması durumunda örgütler kriz yaşayabilmektedir. Örgütün içinde yer aldığı politik sistemdeki istikrarsızlıklar da örgütü olumsuz anlamda etkileyerek krize neden olabilmektedir (Özdem, 2017:502-503).

Toplumsal Yapı: Toplumda gerçekleşen kültürel değişimler, toplumsal değer yargıları ve yaşam tarzındaki köklü değişiklikler krizi ortaya çıkarma potansiyeline sahip etmenlerdir.

Uluslararası Faktörler: Küreselleşme ile teknoloji, iletişim, hukuk ve kültür gibi birçok konuda uluslararası ilişkiler kurulmakta ve örgüt için olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle büyük ölçekli örgütler uluslararası faktörlerden ciddi şekilde etkilenmektedir (Özdem, 2017:504, Uyanık, 2008.)

Teknolojik Faktörler: Teknolojik gelişmeler, toplumsal değişimi ve buna bağlı gerçekleşen örgütsel değişimi zorunlu kılan bir faktördür. Örgütler teknolojik gelişmelere ayak uyduramadığı zaman kriz durumları ile karşı karşıya kalabilmektedir. Öyle ki teknolojinin değişim hızı örgüt üyelerinin örgütsel hayattaki becerilerini kısa zaman içerisinde yetersizleştirerek kriz yaratma potansiyeline sahiptir (Turan ve Çolakoğlu, 2008).

Doğal Faktörler: Örgütün denetim ve kontrolü dışında kalan, doğal çevre ile ilgili ortaya çıkan; deprem, sel, yangın, salgın hastalıklar, nükleer olaylar ve kıtlık gibi beklenmedik olaylar örgütsel krize yol açabilen doğal faktörlerdir. Doğal faktörlerin büyüklüğü artıkça krizin boyutu da artmaktadır. Doğal faktörlere bağlı olarak örgütlerde ortaya çıkan krizler başarılı bir iletişim sürecine dayanan iyi bir kriz yönetimi ile mümkündür (Özdem, 2017:498).

Örgütsel (İçsel) Faktörler

Örgütlerde kriz durumu yaşatabilme potansiyeline sahip içsel faktörler; örgütsel yapı ve yönetimin niteliği olarak sınıflandırılabilir. Yönetici, yönetim yapısı, örgüt üyeleri ya da bütçe gibi konulardan kaynaklanan krizler içsel kaynaklı krizlerdir.

Örgütsel Yapı: Örgütsel yapı formal bir model olarak iş akışının düzenlenmesi, karar alma süreçlerinde yetki dağılımı ve iş ilişkilerinin gerçekleşme yollarının tespit edilmesi olarak tanımlanabilir (Özdem, 2017). Örgütsel yapının çevresel değişimlere uyum sağlayamaması bir kriz etkeni olabilmektedir. Örgüt yapısının; bilgi edinmedeki yetersizliği, örgütün tecrübeleri, merkezileşme derecesi, çevresel değişimleri izlemesi, esnek ya da katı yapılaşması, kültürel özellikleri, değer, inanç ve tutumları, örgütün hizmet ya da ürününün özellikleri gibi yönleri krize neden olabilecek etkenler olarak açıklanmaktadır (Demirtaş, 2000; Sezgin, 2003).

Yönetimin Niteliği: Üst yönetimin yetersizliği örgütsel krizlerin önemli bir etkeni olarak değerlendirilmektedir. Yöneticinin krizi öncesinde tahmin edememesi, sezinleme, problemlerin yol açacağı durumları kavrayamaması veya çözümü için geç kalması, çözüm önerilerinin eskimesi, çevresel değişimlere adapte olamaması, sistemi suçlaması ya da krizi görmezden gelmesi yönetimden kaynaklanan içsel kriz etkenleridir (Can, 2002:336; Özdem, 2017).

Kriz Yönetimi ve Yöneticiler

Kriz yönetimi; grup veya örgütün varlığını ve işlevselliğini tehlikeye atan durumların öncesinde sezinlenip gerekli önlemlerin alınma süreci olarak tanımlanmaktadır (Karaköse, 2007). Kriz yönetiminin amacı krizin olumsuz sonuçlarını engellemek ya da etkilerinin azaltılmasını sağlamak ve örgütü kriz durumlarına hazır hale getirmektir (Çelikkan, 2012:11). Bu bağlamda kriz yönetimi tehlikeleri belirlemeyi, riskleri azaltmayı hedefleyen proaktif bir disiplindir (Bullock, Coppola ve Haddow, 2007; Jaques, 2009; Robert ve Lajtha, 2002). Krizi başarıyla atlatmanın ve iyi bir şekilde yönetmenin odak noktası kriz yönetim planıdır. Yöneticiler farklı krizlerin farklı yönetim uygulamaları gerektirdiğinin farkında olarak, her riski ve olasılığı kriz açısından değerlendirerek kriz yönetim planını oluşturmalıdır (Coombs, 2001). Krizler başarısızlık kadar başarı tohumlarını da içinde

taşımaktadır ve kriz yönetimi başarı ve başarısızlık durumlarının iyi bir şekilde analiz edilmesini içeren planlı ve düzenli bir süreçtir. Alana ve geleceğe dönük muhtemel problem ve tehlike unsurlarının belirlenmesi, uygun tepki ve mücadele tekniklerinin belirlenmesi, krizle mücadele önlemlerinin alınması ve uygulanması süreci kriz yönetiminin süreçleridir (Demirtaş, 2000).

Kriz yönetim sürecinde iki yaklaşımdan bahsedilmektedir. Krizden kaçma yaklaşımı; krizden korunma ve mümkün olduğunca krize girmemeye dönük bir yaklaşımdır. Yönetici çevreyi sürekli takip ederek, özellikle iç çevre analizini iyi yaparak bu yaklaşımı kullanmaktadır. Krizi çözme yaklaşımı ise; krizi fırsata çeviren, örgütsel eksikliklerin tespiti için değerlendiren bir yaklaşımdır (Tekin, 2015). Kriz yönetiminde ister krizden kaçma yaklaşımı isterse de krizi çözme yaklaşımı kullanılсын karar verme yetki ve sorumluluğunun yöneticilerde olması, yöneticilerin bu zor zamanlarda önemini daha fazla ortaya koymaktadır. Çünkü örgütsel işleyişi ve çalışanların motivasyonlarını bozan, örgüt üyelerinde stres ve baskı yaratan, krizlerin doğru tespit edilmesi ve yönetilmesi örgütün varlığı açısından büyük öneme sahiptir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin Türk Milli Eğitim Sistemi'nde kriz olarak değerlendirdikleri durumları ve bu krizlere yönelik çözüm önerilerini incelemektir. Araştırmanın birinci aşamasında eğitim sisteminin iki önemli unsuru olan öğretmen ve okul yöneticilerinin bakış açısından kriz olarak nitelendirilen durumların tespiti yapılacaktır. İkinci aşamada ise bu krizlerin nasıl çözülebileceğine ilişkin görüşler ele alınacaktır. Araştırma, kriz olarak değerlendirilen durumları eğitim sisteminin en işlevsel yapısı olan okullarda görev yapan eğitim çalışanlarının gözünden tespit etmeye çalışması nedeniyle önem taşımaktadır. Çalışma, ayrıca bu krizlerin nasıl çözülebileceğine ilişkin sahadaki aktörlerin görüşlerini bütüncül olarak incelemesi bakımından da değerli görülmektedir.

Araştırma Modeli

Bu nitel araştırma betimsel olarak olgubilim deseni çerçevesinde tasarlanmıştır. Olgubilim, aslında farkında olunan fakat bu farkındalığın derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde kestirilemeyen yönlerinin açığa çıkarılmasına katkı sunan bir araştırma desenidir. Bu araştırma deseninde veri kaynakları, araştırılacak olguyu yaşayan ve bu olguyu dış aktarabilecek ve yansıtabilecek kişi ya da gruplardan oluşmaktadır. Olgular yaşanan dünyada olaylar, algılar ve deneyimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmemektedir. Karşılaşılan ancak tam olarak anlaşılabilen olguları araştırmayı amaç edinen çalışmalar olgubilim desenine uygundur. (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ilinde devlet okullarında (anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise) görev yapan ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden kriter temelli örnekleme kullanılarak belirlenen 54 öğretmen ve okul yöneticisi oluşturmaktadır. Kriter (ölçüt) temelli örnekleme; önceden belirlenen bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması olarak açıklanmaktadır. Kriter, araştırmacı tarafından oluşturulmakta veya önceden hazırlanan kriterler listesi kullanılmaktadır (Baltacı, 2018). Kriter temelli örneklemedeki önemli husus seçilecek durumların bilgi verme konusunda zenginlik içermesidir (Marshall, 1996; Akt. Baltacı, 2018). Bu araştırmanın örnekleminde temel alınan ölçütler katılımcıların en az yüksek lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip olmaları ve devlet okullarında fiili olarak en az üç yıllık öğretmenlik tecrübesine sahip olmalarıdır. Böylece katılımcılardan daha zengin içerikli veri toplanması hedeflenmiştir. Çalışma grubunda yer alan katılımcıların 16'sı okul öncesi, 12'si ilkokul, 17'si ortaokul ve 9'u lise kademelerinde görev yapmaktadır. Toplam 54 katılımcı yaşları 26-39 aralığında değişen, 42'si öğretmen, 12'si okul yöneticisi olarak görev yapan 26 kadın ve 28 erkekten oluşmaktadır. Etik ilkelere bağlı kalınarak katılımcılar K1, K2, K3,....., K54 olarak kodlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş 2 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Literatür taraması sonrasında oluşturulan görüşme soruları 2 eğitim bilimleri uzmanının görüşleri sonucunda son şeklini almıştır. Görüşme formunda yer alan sorular; “Türk Milli Eğitim Sistemi’nde kriz olarak değerlendirdiğiniz olaylar/durumlar nelerdir?” ve “Bu krizleri aşmak için çözüm önerileriniz nelerdir?” şeklindedir. Katılımcılar veri toplama aşamasından önce kriz kavramı ve kriz yönetimi konularında yazılı olarak bilgilendirilmişlerdir.

Etik Kurallara Uygunluk

Araştırmaya başlamadan önce 17.02.2021 tarihli dilekçe ile Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan izin talebinde bulunulmuştur. İlgili kurul tarafından 23.02.2021 tarihinde araştırma için etik kurul izni verilmiştir. Kurulun 23.02.2021 tarih ve E-72321963-300-14331 sayılı izin yazısı makale ekinde sunulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

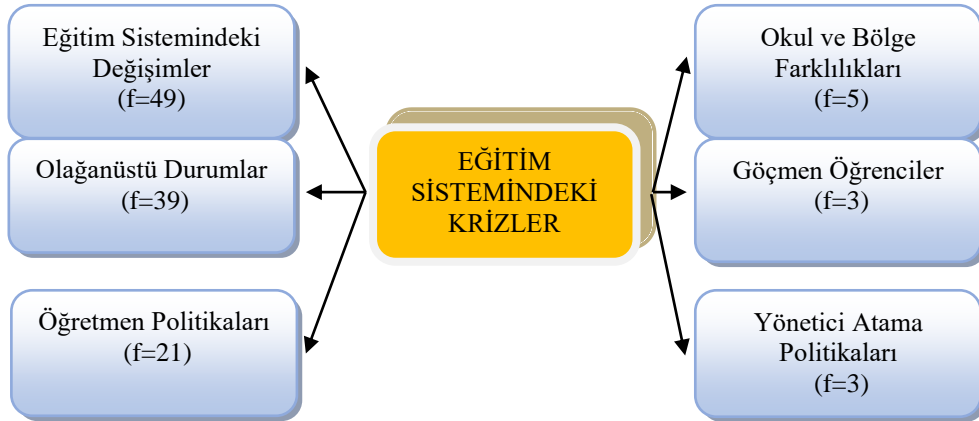
Araştırmaya ait veriler çevrimiçi uygulamalar aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma alanı olarak internet; normal şartlarda nitel araştırma veri toplama yöntemlerinin sahip olmadığı aynı anda çoklu veri toplamaya fırsat vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:222). Çevrimiçi olarak elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan işlem benzerlik gösteren verileri kavramlar ve temalar bağlamında bir araya getirerek, okuyucuların anlayabileceği biçimde yorumlamaktır. İçerik çözümlemesi; kategorilerin belirlenmesi, verilerin kodlanması, kodların ve kategorilerin düzenlenmesi, bulguların açıklanması ve yorumlanması şeklinde dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:242-243). Bu yöntemin güçlü taraflarından biri veri içerisindeki benzeyen söylemleri kategori ve kodlar altında birleştirip, bulguları anlamlı bir biçimde ortaya koymasındır (Weber, 1990, Akt. Yirci, 2017).

Araştırmada elde edilen veriler ayrıntılı olarak raporlanmış, açık ve anlaşılır olmasını sağlamak ve geçerliliği artırmak amacıyla ifadelerden doğrudan alıntılara yer

verilmiştir. Bulguların, kendi aralarında ve kuramsal çerçeve ile tutarlılıkları kontrol edilmiştir. Bu stratejiyle geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmada güvenilirliği elde etmek için, ifadelerin kategoriye doğru kodlanmasına, ayrıntıların yakalanmasına, gereksiz ve tekrar edilmiş verilerden temizlenmesine dikkat edilmiştir. Birinci araştırmacı ve ikinci araştırmacının ayrı ayrı oluşturduğu temalar ve kodların karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmada oluşturulan kategorilerin ve temaların son hali iki uzman öğretim üyesinin görüşü alınarak kontrol edilmiştir.

BULGULAR

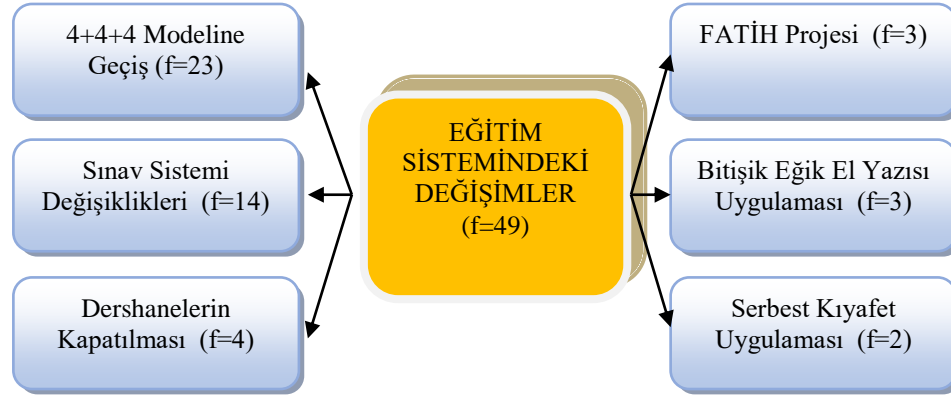
Bu bölümde, yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Araştırmanın “Türk Milli Eğitim Sistemi’nde kriz olarak değerlendirdiğiniz olaylar/durumlar nelerdir?” şeklindeki birinci sorusuna ilişkin cevaplar altı tema altında sunulmuştur. Bu temalar; Eğitim Sistemindeki Değişimler, Olağanüstü Durumlar, Öğretmen Politikaları, Okul ve Bölge Farklılıkları, Göçmen Öğrenciler ve Yönetici Atama Politikaları şeklindedir. Ana temaların şematik gösterimi Şekil 1’de sunulmuştur:

Şekil 1. Ana Temalar

Eğitim Sistemindeki Değişimler

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi ile elde edilen bulgulara göre “Eğitim Sistemindeki Değişimler” en fazla görüş ifade edilen ana temadır (f:49). Bu tema altında yer alan alt temaların şematik gösterimi Şekil 2’de sunulmuş olup, alt temalar detaylı bir şekilde açıklanmış ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Şekil 2. Eğitim Sistemindeki Değişimler Temasına İlişkin Alt Temalar

4+4+4 Modeline Geçiş

Eğitim Sistemindeki Değişimler teması altında en fazla görüş ifade edilen alt tema 4+4+4 Modeline Geçiş (f:23) alt temasıdır. Bu alt tema altında; norm fazlası sınıf öğretmenleri (f:14), okula başlama yaşının küçültülmesine bağlı uyum sorunu (f:13), planlama eksiklikleri (f:7), fiziksel altyapı eksikliği (f:7), branş öğretmeni eksikliği (f:7), alan değişikliğinin bilgisiz öğretmenler ortaya çıkarması (f:7) gibi kodlar oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“4+4+4 eğitim sistemine geçilmeden önce okullar için gerekli fiziksel altyapı oluşturulmamıştır. Eğitim modeli uygulanmaya başladığında ilkokul ve ortaokullar, yetersiz fiziki alt yapıdan dolayı tam olarak ayrışamadığı için bazı okullarda ortak bina ve

bahçe kullanılmıştır. Sistemle birlikte 1.sınıfların artan mevcuduna oranla ne yazık ki sınıfların sayısı yetersiz kalmıştır.” (K1)

“Sistemin plansız bir şekilde aniden değişmesiyle sınıf öğretmenleri fazlalık verdi. Bakanlığımız da bu duruma çözüm olarak diplomasında yan alanı olan sınıf öğretmenlerini branşa geçirme yoluna gitti. Bu durumun iki olumsuz sonucu ortaya çıktı: Branşla ilgili yok denecek kadar bir eğitime sahip sınıf öğretmenleri branşa geçti. Branş eğitimi almış atama bekleyen öğretmen adaylarını önünü kapattı.” (K9)

Sınav Sistemi Değişiklikleri

Eğitim Sistemindeki Değişimler teması altında en fazla görüş ifade edilen ikinci alt tema Sınav Sistemi Değişiklikleri (f:14) alt temasıdır. Bu alt tema altında; sınav sisteminde yapılan ani değişiklikler (f:11) ve öğrencilerin değişen sınav sistemine uyum sağlayamaması (f:4) gibi kodlar oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Bir önceki sınav sistemine göre hareket eden öğrenciler yeni sisteme uyum sağlayamayarak sınav yarışından uzakta kalmıştır. Bu süreçte öğrencileri ve öğretmenleri en çok yoran belirsizliktir.” (K3)

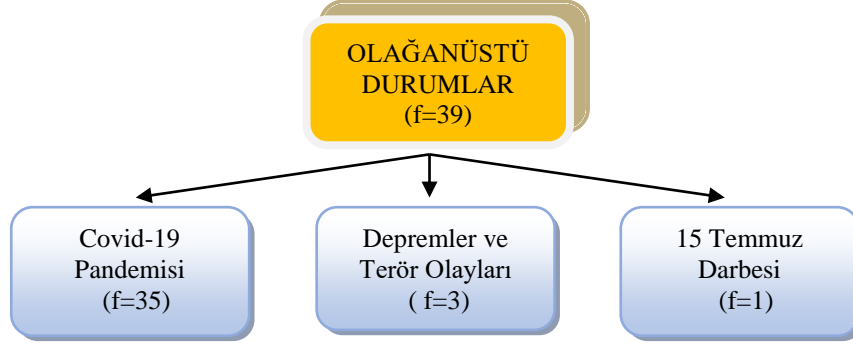
“Ülkemiz şartlarında bu kadar önem arz eden bir sınav sisteminin aniden değişmesi, yıllardır üniversiteye giriş sınavlarına önem veren, emek veren öğrenciler ve çocuklarının geleceğini düşünen velileri olumsuz etkilemiştir.” (K7)

Eğitim Sistemindeki Değişimler teması altında ifade edilme sıklığına göre oluşan diğer alt temalar ise sırasıyla Dershanelerin Kapatılması (f:4), Bitişik Eğik El Yazısı (f:3), Fatih Projesi (f:3), Serbest Kıyafet Uygulaması (f:2) alt temalarıdır.

Olağanüstü Durumlar

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi ile elde edilen bulgulara göre “Olağanüstü Durumlar” en fazla görüş ifade edilen ikinci ana temadır (f:39). Bu tema

altında yer alan alt temaların şematik gösterimi Şekil 3'te sunulmuş olup, alt temalar detaylı bir şekilde açıklanmış ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Şekil 3. Olağanüstü Durumlar Temasına İlişkin Alt Temalar

Covid-19 Pandemisi

Olağanüstü Durumlar teması altında en fazla görüş ifade edilen alt tema Covid-19 Pandemisi (f:35) alt temasıdır. Bu alt tema altında; yetersiz teknolojik ve dijital materyaller nedeniyle derslere katılamamak olarak ortaya çıkan fırsat eşitsizliği (f:24), uzaktan eğitimin başarısız olması (f:10) ve EBA'nın Covid-19 pandemisi öncesinde yaygın bir şekilde kullanılmaması (f:4) gibi kodlar oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Asıl problem öğrenciler arasındaki imkan eşitsizliğidir. Uzaktan eğitimin yapılabilmesi için bilgisayar, tablet ve internete ihtiyaç vardır. Köy okulu öğrencileri ile dar gelirli ailelerin çocuklarının eğitim alması bir hayli zorlaşmıştır.” (K29)

Olağanüstü Olaylar teması altında ifade edilme sıklığına göre oluşan diğer alt temalar sırasıyla Depremler ve Terör Olayları (f:3) ve 15 Temmuz Darbesi (f:1) alt temalarıdır.

Öğretmen Politikaları

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi ile elde edilen bulgulara göre “Öğretmen Politikaları” en fazla görüş ifade edilen üçüncü (f:21) temadır. Bu tema altında yer alan alt

temalar; Öğretmen İstihdamı (f=9), Atama Sistemi (f=5), Atama Yöntemi (f=3), Performans Değerlendirme (f=3) ve Öğretmen Yetiştirme (f=1) şeklindedir.

Öğretmen İstihdamı

Öğretmen Politikaları teması altında en fazla görüş ifade edilen alt tema Öğretmen İstihdamı (f:9) alt temasıdır. Bu alt tema altında; sözleşmeli öğretmenlik (f:5) ve ücretli öğretmenlik (f:3) kodları oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Kadrolu ve sözleşmeli öğretmenlerin aynı görevi yerine getirmelerine rağmen maaşlarının farklı olması motivasyon düşüklüğüne sebep olmaktadır. Ayrıca sözleşmeli öğretmenler sözleşmelerinin feshinin her an gerçekleştirilebileceği kaygısı yaşamaktadır.” (K14)

Atama Sistemi

Öğretmen Politikaları teması altında en fazla görüş ifade edilen ikinci alt tema Atama Sistemi (f:5) alt temasıdır. Bu alt tema altında; atanamayan öğretmenlerin intihar etmesi (f:2) ve üniversiteden mezun olan öğretmenler ile atama kontenjanları arasında oluşan sayısal farklar kodları oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Atama bekleyen öğretmen sayısı 2020 yılında 460.000 dolaylarında. Öğretmen açıkları ücretli öğretmenlerle kapatılmaya çalışılıyor ancak ücretli öğretmenler de zorlandığı noktada görevi hemen bırakabiliyor. Bu süreçte olan öğrenciye oluyor...” (K20)

Öğretmen Politikaları teması altında ifade edilme sıklığına göre oluşan diğer alt temalar sırasıyla Atama Yöntemi (f:3), Performans Değerlendirme (f:3) ve Öğretmen Yetiştirme alt temalarıdır.

Öğretmen Politikaları teması altında ifade Öğretmen Politikaları teması altında ifade edilme sıklığına göre oluşan diğer alt temalar sırasıyla Atama Yöntemi (f:3), Performans Değerlendirme (f:3) ve Öğretmen Yetiştirme alt temalarıdır.

Okul ve Bölge Farklılıkları

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi ile elde edilen bulgulara göre “Okul ve Bölge Farklılıkları” görüş ifade edilen dördüncü (f:5) temadır. Bu tema altında yer alan alt temalar; MTAL’de Başarı Düşüklüğü (f=2), Dezavantajlı Bölgelerde Eğitim (f=1), Taşınmalı Eğitim (f=1) ve Okul Öncesi Eğitim (f=1) şeklindedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri’nde Başarı Düşüklüğü

Okul ve Bölge Farklılıkları teması altında en fazla görüş ifade edilen alt tema Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (f:2) alt temasıdır. Bu alt tema altında; Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri’nde öğrenci başarısının düşük olması (f:2) kodu oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Meslek liselerinin amacı meslek dallarına yönelik eğitim vererek kalifiye eleman yetiştirmektir. Ama maalesef meslek liselerimiz bu amacın çok uzağındalar.” (K11)

Okul ve Bölge Farklılıkları teması altında ifade edilme sıklığına göre oluşan alt temalar sırasıyla Dezavantajlı Bölgelerde Eğitim (f:1), Taşınmalı Eğitim (f:1) ve Okul Öncesi Eğitim (f:1) alt temalarıdır.

Göçmen Öğrenciler

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi ile elde edilen bulgulara göre “Göçmen Öğrenciler” görüş ifade edilen beşinci (f:3) temadır. Bu tema altında yer alan alt tema Entegrasyon Sorunları (f:3) alt temasıdır. Bu alt tema altında; planlama yapılmadan eğitim sistemine dâhil edilen göçmen öğrenciler (f:3) kodu oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Geçici Eğitim Merkezleri’nde ve devlet okullarında Suriyeli çocuklara alt yapı oluşturulmadan, psikolojileri hazırlanmadan, dil sorunu çözülmeden verilen eğitim; sistemi de bu göçmen çocukların psikolojilerini de olumsuz etkilemiştir.” (K21)

Yönetici Atama Politikaları

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi ile elde edilen bulgulara göre “Yönetici Atama Politikaları” görüş ifade edilen altıncı (f:3) temadır. Bu tema altında yer alan alt tema Yönetmelikler (f:3) alt temasıdır. Bu alt tema altında; yönetici atama

yönetmeliklerinin sık değişmesi (f:3) kodu oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Yönetici atama yönetmeliğinin sürekli değiştirilmesi eğitim sistemi için bir krizdir. Her bakan değiştiğinde sistem ve strateji değişmesi olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.” (K51)

Eğitimcilerin Krizlere Yönelik Çözüm Önerileri

Araştırmada kullanılan veri toplama aracında, katılımcılardan kriz olarak gördükleri olayların çözümüne ilişkin öneriler getirmesi istenmiş ve katılımcılardan gelen cevaplar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Katılımcı görüşleri bütüncül bir yaklaşımla incelendiğinde, önerilen çözümler iyi bir planlama ve hazırlık evresi sonucunda oluşturulan uzun vadeli eğitim politikalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Eğitim sisteminde iyi bir hazırlık sürecinden geçmeden ve pilot uygulamalar yapılmadan hayata geçirilen bazı değişikliklerin ortaya çıkardığı karmaşa böylesi bir sonucun elde edilmesinde etkili olmuş olabilir.

Eğitim Sistemindeki Değişimler temasında katılımcılar tarafından getirilen önerilerden öne çıkanlar; norm fazlası sınıf öğretmenleri ve branş öğretmeni eksikliğine yönelik çalışmalar yapılması (f:6) ve okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi (f:6), kalıcı bir sınav sistemi oluşturulması (f:6) şeklindedir. Olağanüstü Durumlar temasında katılımcılar tarafından getirilen önerilerden öne çıkanlar; sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilere ve dezavantajlı bölgelerde eğitim alan öğrencilere teknolojik ve materyal desteği verilmesi (f:16), teknolojik alt yapının ve EBA'nın güçlendirilmesi (f:14), depreme dayanıklı okullar inşa edilmesi ve deprem farkındalığı oluşturulması (f:5) şeklindedir. COVID-19 pandemisinin etkisini güçlü bir şekilde hissettirdiği 2020-2021 eğitim öğretim döneminde EBA ve eğitimde fırsat eşitsizliğine yönelik görüşlerin daha fazla olması normal görülmektedir.

Öğretmen Politikaları temasında katılımcılar tarafından getirilen önerilerden öne çıkanlar; istihdamda eşitlik sağlanması ve ücretli öğretmenlik uygulamasının kaldırılması (f:7), sadece eğitim fakültesi mezunlarının öğretmen olarak atanmaları (f:3), periyodik atama takvimi oluşturulması (f:2) şeklindedir. Okul ve Bölge Farklılıkları temasında katılımcılar

tarafından getirilen önerilerden öne çıkanlar; akademik başarının artırılması için ilgili bakanlıklar ile işbirliği yapılması (f:2), Göçmen Öğrenciler temasında katılımcılar tarafından getirilen öneriler; göçmen öğrencilere eğitim sistemine dahil edilmeden oryantasyon eğitimi verilmesi (f:3) şeklindedir. Yönetici Atama Politikaları temasında ise; katılımcılar tarafından yönetici atama yönetmeliğinin uzun vadeli planlanması ve uygulanması (f:3) şeklinde öneri getirilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin Türk Milli Eğitim Sistemi'nde kriz olarak değerlendirdikleri olayları, durumları ve bu krizlere yönelik çözüm önerilerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma 2020-2021 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre; katılımcılar tarafından Türk Milli Eğitim Sistemi'nde kriz olarak değerlendirilen durumlar; eğitim sistemindeki değişimler, olağanüstü durumlar, öğretmen politikaları, okul ve bölge farklılıkları, göçmen öğrenciler ve yönetici atama politikaları temaları altında toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarının en fazla görüş bildirdiği temalar eğitim sisteminde yaşanan değişimler ve olağanüstü durumlar temalarıdır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar katılımcıların eğitim sisteminde 4+4+4 modeline geçişi ve buna bağlı ortaya çıkan sorunları büyük bir kriz olarak düşündüklerini göstermektedir. Bu krizin nedenleri; 5. sınıf öğrencilerinin ortaokula alınmasıyla oluşan norm fazlası sınıf öğretmenleri, okula başlama yaşının 60-66 ay aralığına düşürülmesine bağlı sorunlar, yeni modele geçişte yaşanan planlama eksiklikleri ve buna bağlı yaşanan sorunlar, yeni sisteme uygun olmayan fiziksel altyapı eksikliği, yine 5. sınıf öğrencilerinin ortaokula alınması ile oluşan branş öğretmeni eksikliği, norm fazlası olan öğretmenlere uygulanan alan değişikliği uygulamasının alan bilgisi yetersiz öğretmenler ortaya çıkarması olarak tespit edilmiştir. Yıldırım (2013) tarafından çalışmanın sonuçlarına göre; 5. sınıf öğrencilerinin ortaokula alınması ile oluşan 42.000 norm fazlası sınıf öğretmeni uzmanlık alanı olmayan rehberlik, zihin engelliler ve İngilizce gibi branşlara geçiş yapmıştır. Bu uygulama ile branşta yetersiz öğretmenlerin sisteme dahil edildikleri gözlenmiştir. Doğan, Uğurlu ve Demir (2014)

tarafından yapılan araştırmada ise alan değiştiren norm fazlası sınıf öğretmenlerinin veliler tarafından yetersiz olarak algılandıkları tespit edilmiştir. alışmalar bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Boğaziçi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nin yayınladıkları raporda (2012); okula başlama yaşının 72 ay olması gerektiği, 60-66 ayın okula başlamak için yeterli hazır bulunuşluk içermediği vurgulanmıştır. Mercan Uzun ve Alat (2014); 60-66 ay aralığında okula başlayan çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal hazır bulunuşlukları açısından sorunlar yaşadığı, Odabaşı (2014); okula başlama yaşının 60-66 ay olmasının çok büyük sakıncalar içerdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Yapılan farklı araştırma sonuçları öğretmenlerin bu konuda ifade ettikleri görüşlerini destekler niteliktedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre sınav sisteminde yapılan ani değişiklikler, öğrencilerin değişen sınav sistemine uyum sağlayamaması, belirsizliğin ailelerde ve öğrencilerde endişe yaratması, adrese dayalı yerleştirme sisteminin getirdiği sorunlar eğitim sisteminde kriz olarak değerlendirilen olaylar olarak karşımıza çıkmaktadır. elik'e (2015) göre sınav ve yerleştirme sistemlerinde gerçekleştirilen ani değişimler ortaöğretimin yapısını derinden etkilemektedir. İnkaya (2019) tarafından yapılan bir araştırmada üniversiteye giriş sınavlarında yapılan değişikliklerin öğrencilerin anksiyete düzeylerini yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır. Sarıca (2019), 12. sınıf öğrencilerinin değişen üniversiteye giriş sınavına ilişkin olumsuz bir bakış açısına sahip olduğunu ve dönem içinde yapılan değişikliklerin öğrencilerde stres ve kaygı oluşturduğunu belirtmektedir. Demirbilek ve Levent (2019) ile Demir, Bektaş ve Saraçoğlu (2019) tarafından yapılan araştırmalara göre; değişen sınav sistemi velilerde ve öğrencilerde karamsarlığa, güvensizliğe ve kaygıya yol açmakta, okullarda planlama sorunlarına ve sorunların çözümünde zorluklara sebep olmaktadır.

Bitişik eğik el yazısına öğrencilerin uyum sağlayamaması ve sadece ilköğretimde kullanılması nedeniyle işlevsel olmaması, Fatih Projesi'nin başarısızlığı ve serbest kıyafet uygulaması da katılımcılar tarafından kriz olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilere yönelik serbest kıyafet uygulaması öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerini belirginleştirmesi yönüyle katılımcılar tarafından kriz olarak nitelendirilmiştir. Kıran (2001) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; öğrenci, öğretmen ve veliler okulda kıyafet

serbestliğine yönelik olumsuz, tek tip kıyafet ve forma uygulamasına ilişkin olumlu bir tutum içindedir. Okullarda serbest kıyafet uygulamasını savunanlar durumu genel özgürlük anlayışı içerisinde değerlendirmekte, tek tip kıyafet uygulamasının öğrenci psikolojisini olumsuz etkilediğini düşünmekte iken; tek tip kıyafet uygulamasını savunanlar ise serbest kıyafet uygulamasının sosyoekonomik eşitliği bozacağını vurgulamaktadır (Demir ve Köse, 2017).

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda olağanüstü durumlar teması altında; Covid-19 pandemisi, depremler, terör olayları ve 15 Temmuz Darbesi'nin eğitim sisteminde krize neden olan olaylar olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Covid-19 pandemisi tüm dünyayı etkisi altına almış ve ülkelerin tüm toplumsal sistemlerini etkilemiştir. Salgından en çok etkilenen sistem ise, sağlık sisteminden sonra eğitim sistemi olmuştur. Birleşmiş Milletler'in son verilerine göre dünyada 770 milyon öğrenci okulların ve üniversitelerin kapanmasından etkilenmiştir (Yamamoto ve Altun, 2020). Yüz yüze eğitimin kesintiye uğraması ve oluşturduğu psikolojik, sosyal ve kültürel etki nedeniyle COVID-19 pandemisinin eğitim alanında tam anlamıyla bir krize sebep olduğu ifade edilmektedir (Dhawan, 2020; Fernandez ve Shaw, 2020; Karakose, 2021; Karakose vd., 2021; Yirci ve Özdemir, 2021; Thomas ve Rogers, 2020).

Okulların tüm kademelerde yüz yüze eğitime ara vermesi ile öğrencilerin öğrenme süreçlerine devam etmeleri amacıyla uzaktan öğretim faaliyetleri başlatılmıştır (Amemado, 2020; Lockee, 2021). İşbirliği ve etkileşim konularındaki kısıtlarına rağmen uzaktan eğitim zorunlu bir tercih olarak konumlanmıştır (Baber, 2021; Özer ve Suna, 2020). Türkiye'nin Covid-19 pandemisinin zorunlu hale getirdiği uzaktan eğitim sistemine hızlı bir uyum sağlama çabası içine girmiştir. Eğitim Bilişim Ağı uzaktan eğitim sürecinde daha yoğun kullanılır olmuştur. Resmi verilere göre; EBA eğitim kategorisinde en fazla ziyaret edilen web sitesi olmuş ve uzaktan eğitimin başladığı 23 Mart 2020 ile 5 Mart 2021 tarihleri arasında 19.005.623.512 kez ziyaret edilmiştir. 21 Eylül 2020 - 5 Mart 2021 tarihleri arasında EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise kanallarından toplam 6.933 saat yayın yapılmış, 12.585.859 öğrenci ve 970.109 öğretmen EBA'yı, 792.326 öğrenci ve 162.112 öğretmen de EBA Akademik Destek'i aktif bir şekilde kullanmıştır

(yegitek.meb.gov.tr). Ancak tüm bu gelişmelere rağmen Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamalarının nitelik ve nicelik anlamında geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Can, 2020). Çünkü gelecekte yüz yüze eğitim yanında uzaktan eğitimin de destekleyici olarak kullanılacağı düşünülmektedir (Moçoşoğlu ve Kaya, 2020).

Covid-19 pandemisinde; yetersiz teknolojik ve dijital materyaller nedeniyle derslere katılım sağlayamayan öğrencilerin içinde bulunduğu fırsat eşitsizliği katılımcılar tarafından büyük bir eğitim krizi olarak değerlendirilmiştir. Eğitimsel sürdürülebilirliği sağlamış olmakla birlikte, uzaktan eğitim sisteminin zorunlu kullanımı, birçok ülkede eğitimde eşitsizliği ve fırsat eşitsizliğini de yeniden görünür hale getirmiştir. Geleneksel eğitimdeki fırsat ve imkan eşitsizlikleri, uzaktan eğitim sisteminde daha da belirgin hale gelmiş durumdadır. Bilişim teknolojilerinden yararlanma durumu; öğrencilerin özellikle sosyoekonomik düzeyleri olmak üzere birçok farklı değişkenden etkilenmekte ve eşitsizliği derinleştirmektedir (Özer ve Suna, 2020). Uzaktan eğitimin yaygın hale gelmesi, zaman ve mekan sınırlılıklarının ortadan kalkması gibi önemli fırsatları sağlasa da; toplumda sosyoekonomik farklılıklardan kaynaklı öğrencilerin teknolojiye erişim seviyeleri arasındaki büyük fark halen önemli bir sorun olarak devam etmektedir (Sezgin ve Fırat, 2020). Eğitim paydaşları üzerine yapılmış araştırmaya göre; Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim sisteminin internet, bilgisayar gibi kaynakların yetersizliği ve eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturması gibi dezavantajları bulunmaktadır (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Sever ve Özdemir, 2020).

Depremler araştırmanın katılımcıları tarafından eğitim sisteminde kriz oluşturan bir durum olarak değerlendirilmiştir. Deprem sonrası öğretim faaliyetlerinin aksamasının krizi oluşturan esas faktör olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Topraklarının %96’sı farklı derecelerde deprem tehlikesine sahip olan Türkiye’de; Mayıs 2003 Bingöl, Mayıs 2011 Kütahya Simav, Ekim ve Kasım 2011 Van depremlerinde öğrenci ve öğretmen kayıpları yaşanmış; Kütahya Simav’da 7, Van’da 234 okulda ağır hasar tespit edilmiş ve eğitime uzunca bir dönem ara verilmiştir (Özmen, Gerdan ve Ergünay, 2015). Deprem sonrası eğitime verilen bu uzun ara eğitimsel kayıp olarak değerlendirilmelidir. Depremin yıkıcı mekansal etkilerinin yanı sıra, sosyoekonomik ve psikolojik boyutlarıyla da yaşamı büyük

bir sekteye uğratması göz ardı edilemeyecek bir gerçekliktir. Evini, okulunu, okul arkadaşını, oyun alanlarını bir anda kaybeden okul çağındaki çocukların durumları deprem ve eğitim ilişkisi kurulmasını gerektiren bir durumdur (Tuna, Parin ve Tanhan, 2012). Depremden sonra eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamaması depremi yaşayan çocuklardaki travmatik etkilerin azaltılmasının bir yolu olarak da değerlendirilebilir. Bu kapsamda depreme dayanıklı okul binalarının inşa edilmesi, önlenmesi mümkün olmayan bu doğal afetin en genel tedbiri olarak görülmektedir.

Terör örgütlerinin eylemleri sonucunda öğretmenlerin hayatını kaybetmesi de katılımcılar tarafından eğitim sistemi açısından bir kriz olarak değerlendirilmiştir. 2017 yılında terör örgütü tarafından katledilen Aybüke ve Necmettin Öğretmen, toplum vicdanında yaralar açmıştır. 15 Temmuz Darbe girişimi sonrasında darbeci örgüt ile bağlantılı oldukları gerekçesi ile; 35.000 öğretmen ihraç edilmiş, 20.000 öğretmenin ise çalışma izni iptal edilmiştir. Sonrasında darbeci örgütle bağlantısı olmayan öğretmenler görevlerine iade edilmiştir. Tüm bu yaşananlar katılımcılar tarafından eğitimde kriz başlığı olarak değerlendirilen durumlar arasındadır.

Katılımcılar; sözleşmeli ve ücretli öğretmen istihdamı, öğretmen atama sistemi, öğretmen atama yöntemi, öğretmen performans değerlendirme yöntemi ve öğretmen yetiştirme konularındaki uygulamaların Türk eğitim sisteminde krize neden olduğunu düşünmektedirler. Öğretim sürecinin en temel unsurunun öğretmen olduğu gerçeğine rağmen (Turan ve Fadıloğlu, 2009) öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı'nda kadrolu, sözleşmeli ve ücretli öğretmen adı altında istihdam edilmektedir. Aynı görevler yerine getirilmesine rağmen kadrolu ve sözleşmeli öğretmenlerin farklı özlük haklarına sahip olmaları katılımcılar tarafından eğitim sisteminde kriz olarak değerlendirilmiştir. Yapılan bir araştırmanın sonuçları; kadrosuz istihdam edilen sözleşmeli ve ücretli öğretmenlerin, okul yönetimi ve kadrolu öğretmenler tarafından dışlandıklarını ve kendilerine mesafeli davranıldığını düşündüklerini, kadrosuz öğretmen istihdamını kölelik ve sömürü gibi olumsuz imgelerle tanımladıklarını göstermektedir (Tuncer, 2012). Başka bir çalışma bulgusunda; yönetici ve öğretmenlerin kadrolu öğretmen istihdamı ile eğitimin niteliği ve işe bağlılık arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Soydan, 2012). 2011 yılında

eğitim fakültesi 4. sınıf öğrencileri üzerine yapılmış bir araştırmanın sonuçları, öğretmen adaylarının sözleşmeli öğretmenlik biçimini olumsuz değerlendirdiğini göstermektedir (Şahin, 2011). Araştırmalar, bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ile uyusmaktadır.

Sözleşmeli öğretmen istihdamının yanında ücretli öğretmenlik uygulaması da katılımcılar tarafından kriz olarak ifade edilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86. Maddesine dayandırılarak öğretmen yetersizliği nedeniyle ilköğretim okullarında ders ücreti karşılığı öğretmen görevlendirilmesi yapılabilmekte ve görevlendirilen kişiler ücretli öğretmen olarak adlandırılmaktadır. Türk Eğitim Sen'in 2020 yılı verilerine göre ücretli öğretmen sayısı 80.000'i aşmış durumdadır. Azımsanmayacak sayıdaki ücretli öğretmenlerin yeterlilikleri tartışmaya açık bir konudur. Yapılan araştırma sonuçları; ücretli öğretmenlerin okullarda veliler ve öğretmenler tarafından kabul edilmediklerini, öğrenci başarısızlıklarından sorumlu tutulduklarını (Polat, 2013), okul kültürüne uyum sağlayamadıklarını ve eğitim uygulamalarında yetersiz kaldıklarını göstermektedir (Turan ve Bozkurt, 2010).

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda okul ve bölge farklılıkları teması altında; mesleki ve teknik anadolu liselerinin akademik başarılarının düşük olması, dezavantajlı bölgelerde öğretmen istihdamının zorluğuna bağlı olarak eğitim faaliyetlerinde yaşanan sorunlar, materyal eksiklikleri ve okul öncesi eğitimin yaygınlaşmaması, taşınabilir eğitim sisteminde mevsimsel zorluklar ve pandemi sürecinde uzaktan eğitime ulaşılamamasının eğitim sisteminde krize neden olan olaylar olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bölgeler arası coğrafi ve sosyoekonomik farklılıklar da kriz olarak değerlendirilen bu durumların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Yedi bölgeden oluşan Türkiye'de; coğrafi konum, pazara uzaklık, güvenlik riskleri gibi farklılıklar nedeniyle bazı bölgeler ekonomik kalkınma açısından dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Dezavantajlı bölge; diğer bölgeler ile arasında işsizlik, eğitim durumu, sosyal hayat, çevre, gelir, yaşam memnuniyeti, sağlık hizmetleri, göç ve yoksulluk gibi temel göstergelerde yüksek fark bulunan bölgeler olarak tanımlanmaktadır (Ünlü, 2020). Dezavantajlı olarak tanımlanan bölgelerde öğretmen istihdamında yaşanan zorluklar, istihdam edilen öğretmenlerin uzun süre bölgede kalmamaları, ekonomik sebeplere bağlı öğrenci devamsızlıkları, iletişim dil sorunları,

barınma, ısınma ve sağlık hizmetlerindeki aksaklıklar gibi durumlar bölgelerde eğitimin kalitesini etkileyen unsurlar olarak değerlendirilebilir (Alpaydın, 2008; Özdemir ve Civelek, 2015).

1997-1998 döneminde başlayan sekiz yıllık zorunlu eğitimin getirdiği ihtiyaç sonucunda taşınmalı eğitim uygulaması 1989-1990 döneminde pilot uygulama ile başlatılmıştır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasını sona erdirmesi ve eğitimde fırsat eşitliği getirmesi gibi yönleri ile başarılı bulunarak devam ettirilmiştir. Ancak öğrenci ve öğretmenler açısından zorluklarının bulunduğu da bilinmektedir. İlköğretim okullarında yapılan bir araştırmanın sonuçları öğrencilerin ve velilerin taşınmalı eğitim uygulamasına olumsuz baktığını göstermiştir (Şan, 2012). Bu araştırmanın sonuçları da taşıma sisteminde özellikle mevsimsel zorluklar yaşandığı ve özellikle Covid-19 pandemisi sürecinde yüz yüze eğitime ara verilmesi ile eğitime ulaşmada sorunlar yaşandığını göstermektedir. Şimşek ve Büyükkıdık (2017) tarafından yapılmış çalışma ise; taşınmalı eğitimde sorunlar olsa da öğrencilerin büyük oranda taşınmalı eğitimi olumlu değerlendirdikleri ve taşınmalı eğitimin olmaması durumunda eğitim alamayacaklarını düşündükleri, öğretmenlerin ise taşınmalı eğitimi fırsat eşitliği sağlayan bir uygulama olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Farklı çalışmalar taşınmalı eğitim sisteminin olumlu ve olumsuz sonuçlar içerdiğini göstermekle birlikte, tüm çocuklara yaşadıkları yerde okul imkanı verilinceye dek geçerli bir çözüm olarak değerlendirilebilir.

Katılımcılar; göçmen öğrencilerin Türk eğitim sisteminde krize neden olduğunu düşünmektedirler. Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan öğrencilerin yaşadığı sorunların başında; dil bilmemeleri ve gerekli alt yapı oluşturulmadan eğitim sistemine entegre edilmeleri gelmektedir. Aynı sorunun bir diğer ucu ise; göçmen öğrencilerin Türkçe bilmeme sorunlarına karşılık eğitim verecek öğretmenlerin de Arapça bilmemeleri olarak karşımıza çıkmıştır. Yapılan çalışmalarda benzer şekilde Suriyeli öğrencilerin dil sorunu üzerine vurgu yapılmıştır (Tanrıkulu, 2017; Yurdagül ve Tok, 2018). Utaş ve Öcal (2020) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre Suriyeli öğrenciler göç olgusunu yeni bir dil öğrenme ve yeni insanlar tanıma açısından büyük fırsat olarak görmektedir. Bu sonuç göçmen öğrencilerin dil sorununun önemi açısından dikkat çekici bir bulgu olarak

değerlendirilebilir. Türkiye'nin göçmenlere ilişkin politikaları, acil duruma müdahale etmekten, merkezini eğitim politikalarının oluşturduğu uyum politikalarına doğru gelişmiştir. Coşkun ve Emin'e göre (2018); günümüzde geçici eğitim merkezleri devlet okullarına geçişte bir oryantasyon programı niteliğine bürünmüştür nitekim devlet okullarındaki Suriyeli öğrenci sayısı geçici eğitim merkezlerini geçmiş durumdadır. Ancak Şimşek ve Kula'ya (2018) göre ise; Türkiye'de halen göçmen öğrencilere ilişkin eğitim sistemine adaptasyonunu kolaylaştıracak kapsamlı bir uyum programı bulunmamaktadır. Göçmen ailelerin eğitim düzeyleri, ekonomik durumları ve kültürel farklılıkları da göçmen çocukların adaptasyonunu zorlaştıran değişkenlerdendir (Ereş, 2015). Sığınmanın yoğun olarak başladığı 2011 yılından günümüze dek Suriyeli öğrencilerin eğitime katılım ve devamlılıkları konusunda Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) ve devlet okullarında oluşturulan imkanlar gibi önemli adımlar atılmıştır. Özellikle 18 yaş altı Suriyeli göçmen sayısının fazlalığı da bu adımların atılmasında lokomotif görevi görmüştür. Geçici eğitim merkezlerinde verilen yoğun Türkçe eğitimleri yaşanan dil sorunlarını çözecek en büyük adım olarak değerlendirilebilir.

Katılımcılar yönetici atamaları ile ilgili yönetmeliklerin sık değiştirilmesinin de Türk eğitim sisteminde kriz oluşturduğunu düşünmektedirler. 2004-2020 yılları arasında sonuncusu 05.02.2021 tarihli olmak üzere 30'un üzerinde yönetici atama yönetmeliği ve genelge çıkarılmıştır (mevzuat.gov.tr, 2021). Eğitim yöneticilerinde aranan temel özellikler nitelik bakımından değişmese de strateji ve uygulama değişikliklerinin öğretmenleri olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre ortaya çıkan krizlerin büyük çoğunluğunun planlama eksikliği ve geliştirilen politikaların uzun vadeli tasarlanmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle eğitim meselesinin bir devlet politikası olarak ele alınmasının zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bunun için eğitimde planlama yapmak ve politika geliştirmek için tüm paydaşların da yer alacağı (Sendikalar, sivil toplum örgütleri, öğrenci-öğretmen-veli temsilcileri, bürokratlar, akademisyenler gibi) bir kurul oluşturulabilir. Hali hazırda Cumhurbaşkanlığı bünyesinde var olan Eğitim Politikaları üst kurulu bu çerçevede yeniden yapılandırılabilir. Eğitim sisteminde yapılacak değişimler öncesinde bu değişimlerin sonuç

ve etkilerini görmek için pilot uygulamalara daha fazla yer verilebilir. Covid-19 pandemisi sürecinde daha görünür hale gelen sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilere ve dezavantajlı bölgelerde eğitim alan öğrencilere gerekli teknolojik ve materyal desteği vermek, fırsat eşitliği noktasında önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu konuda özel sektör desteği de alınabilir. İlkokula uyum sağlama konusunda ilerleme kaydedebilmek için okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi ve 72 aydan önce ilkokula başlatılmaması yönünde adımlar atılabilir. Araştırma sonuçları ilkokuldan ortaöğretim kademesine geçiş süreçlerinin kalıcı, önceki öğrenmeleri ve etkinlikleri kapsayıcı, istikrarlı bir yapıya kavuşturulmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu kapsamda merkezi sınavlar yanında süreç odaklı başka seçme ve yerleştirme ölçütleri de kullanılabilir. Örneğin öğrencilerin okulda katıldıkları yarışmalar, gönüllülük faaliyetleri gibi sosyal etkinliklerine ek puanlar verilmesi yararlı olabilir. Öğretmen motivasyonu üzerinde olumsuz etkileri olan kadrolu, sözleşmeli veya ücretli gibi adlardaki farklı istihdam türlerinin uygulanmasına son verilerek istihdam türünün sadeleştirilmesi sağlanabilir. Öğretmen dağılımında dengeyi gözetmek ve ülke içinde insan kaynaklarını rasyonel kullanabilmek için norm fazlası öğretmenlerin sayıları tespit edilerek ihtiyaç duyulan okullara yönlendirilmeleri sağlanabilir. Gelecekte devam edeceği düşünülen uzaktan eğitim sisteminin başarısını artırmak amacıyla öğretmen ve öğrencilerin dijital öğrenme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler verilebilir.

Bu araştırma pandemi döneminde yürütüldüğünden buna bağlı bazı sınırlılıkları da taşımaktadır. Covid-19 pandemisi nedeniyle katılımcıların bilgilendirilmesi ve sonrasında veri toplanması çevrimiçi araçlarla yapılmıştır. Bu durumun oluşturacağı olumsuzlukları en aza indirmek için de katılımcılarla çevrimiçi anlık toplantılar yapılmıştır.

KAYNAKLAR

- Akalın, G. ve Uçak, A. (2007). Ekonomik krizlerde kısa vadeli sermaye hareketlerinin rolü ve IMF'nin kriz yönetimi. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(28), 255-262.
- Aksoy, H. H., & Aksoy, N. (2003). Okullarda krize müdahale planlaması. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 37-49.
- Aksu, A. (2009). Kriz yönetimi ve vizyoner liderlik. *Journal of Yasar University*, 4(15), 2435-2450.
- Alpaydın, Y. (2008). Türkiye'de yoksulluk ve eğitim ilişkileri, *İLEM*, 3(3), 49-64.
- Altun Akbaba, S. (2001). Kaos ve yönetim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(28), 451-469.
- Amemado, D. (2020). COVID-19: An unexpected and unusual driver to online education. *International Higher Education*, 102, 12-14.
- Ankara Üniversitesi. (2012). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi'ne ilişkin görüşü*. <http://www.ankder.org.tr/444-sistemi-hakkinda-egitim-bilimleri-fakultesinin-gorusu/> adresinden erişilmiştir.
- Aykaç, B. (2001). Kamu yönetiminde kriz ve kriz yönetimi. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2, 123-132.
- Baber, H. (2021). Social interaction and effectiveness of the online learning—A moderating role of maintaining social distance during the pandemic COVID-19. *Asian Education and Development Studies*. <https://doi.org/10.1108/AEDS-09-2020-0209> adresinden erişilmiştir
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başaran, E., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Bingöl, O. (2012). Uluslar arası krizlerde liderin rolü. Erol, M. S. ve Efeğil, E. (Ed), *Krizler ve kriz yönetimi* (s.85-108) içinde. Ankara: Barış Kitap.
- Boğaziçi Üniversitesi. (2012). *5.1.1961 tarih ve 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi hakkında Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin güncellenen görüşü*. <https://fed.boun.edu.tr/sites/fed.boun.edu.tr/files/fedfiles/son.pdf> adresinden erişilmiştir.

- Brennan, J. A., & Stern, E. K. (2017). Leading a campus through crisis: The role of college and university presidents. *Journal of Education Advancement & Marketing*, 2(2), 120-134.
- Bullock, J. A., Coppola, D. P., & Haddow, G. D. (2007). *Introduction to emergency management* (3. Baskı). Boston, MA: Butterworth-Heinemann.
- Can, H. (2002). *Organizasyon ve yönetim*. Ankara: Siyasal.
- Can, E. (2020). Coronavirus (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Coombs, W. T. (2001). Teaching the crisis management / communication course. *Public Relations Review*, 27, 89-101.
- Coşkun, İ. ve Emin, M.N., İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği. (2018). *Türkiye’de göçmenlerin eğitimi: mevcut durum ve çözüm önerileri* (Politika Notu No. 2018/03). <https://ilke.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Çelik, Z. (2015). Ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sınavlarının kıskacında ortaöğretim sistemi. Gümüş, A. (Ed), *Türkiye’de eğitim politikaları* (s.273-298) içinde. Ankara: Nobel.
- Çelikkın, O. (2012). Uluslararası kriz yönetimi. Erol, M. S. ve Efeğil, E. (Ed), *Krizler ve kriz yönetimi* (s.85-108) içinde. Ankara: Barış Kitap.
- Demir, E. ve Köse, M. (2017). Okullarda kıyafet serbestliğine ilişkin öğrenci görüşleri. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 3(2), 159-176.
- Demir, O. O., Bektaş, O. ve Saraçoğlu, M. (2019). Ortaöğretime geçişte sınav değişikliği yaşayan öğrencilerin fen bilimleri sınav kaygılarının incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 419-442.
- Demirbilek, M. ve Levent, A. F. (2019). Kademeler arası geçiş ve sınav sisteminde yapılan değişikliklere ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 50, 57-79.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(23), 353-373.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5-22.
- Doğan, S., Uğurlu, C. T. ve Demir, A. (2014). 4+4+4 eğitim sisteminin okul paydaşlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin yönetici görüşlerine göre incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(1), 115-138.
- Ereş, F. (2015). Türkiye’de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi . *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Fernandez, A. A., & Shaw, G. P. (2020). Academic leadership in a time of crisis: The Coronavirus and COVID-19. *Journal of Leadership Studies*, 14(1), 39-45.

- Fink, S. (1986). *Crisis management: Planning for the inevitable*. New York, NY: Amacom
- Gezer, Y. (2020). Kriz yönetim becerilerine (kriz öncesi, dönemi ve sonrası) ilişkin olarak okul müdürlerinin sergilemiş oldukları davranışlar. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(8), 282-298.
- Hacettepe Üniversitesi. (2012). *4+4+4 hakkında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi görüşü*. <http://www.halkevleri.org.tr/guncel/4-4-4-hakkinda-hacettepe-universitesi-egitim-fakultesi-gorusu> adresinden erişilmiştir.
- Harwati, L. N. (2013). Crisis management: determining specific strategies and leadership style for effective outcomes. *Asian Journal Of Management Sciences And Education*, 2(2), 170-181.
- İnkaya, M. (2019). *Sınav sistemi değişikliklerinin öğrencilerin anksiyete düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Jaques, T. (2009). Issue and crisis management: Quicksand in the definitional landscape. *Public Relations Review*, 35(3), 280-286.
- Karaköse, T. (2007). Örgütler ve kriz yönetimi. *Akademik Bakış*, 13, 1-14.
- Karakose, T. (2021). Emergency remote teaching due to COVID-19 pandemic and potential risks for socioeconomically disadvantaged students in higher education. *Educational Process: International Journal*, 10(3), 53-62.
- Karakose, T., Yirci, R., & Papadakis, S. (2021). Exploring the interrelationship between covid-19 phobia, work-family conflict, family-work conflict, and life satisfaction among school administrators for advancing sustainable management. *Sustainability*, 13(15), 8654.
- Karakuş, A., & İnandı, Y. (2018). Ortaokul yöneticilerinin okullarında yaşanan kriz durumlarını yönetme becerilerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 500-518.
- Kıran, H. (2001). İlköğretimde öğrenci kıyafetine ilişkin tutumlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(5), 79-84.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Lockee, B. B. (2021). Online education in the post-COVID era. *Nature Electronics*, 4(1), 5-6.
- Mercan Uzun, E. ve Alat, K. (2014). İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 eğitim sistemi ve bu sistem sonrasında ilkokula başlayan öğrencilerin hazır bulunuşlukları hakkındaki görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 15-44.
- Moçoşoğlu, B. ve Kaya, A. (2020). Koronavirüs hastalığı (COVID-19) sebebiyle uygulanan uzaktan eğitime yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 15-43.
- Odabaşı, B. (2014). Türk eğitim sisteminde yeni kanun (4+4+4) değişikliği üzerine düşünceler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 103-124.
- Okkay, İ. (2019). Küreselleşen dünyada kriz yönetiminin önemi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 308-17.

- Özer, M. ve Suna, H. E. (2020). Covid-19 salgını ve eğitim, Şeker, M.; Özer, A. ve Korkut, C. (Ed), *Küresel salgının anatomisi: İnsan ve toplumun geleceği* (s. 171- 192) içinde. Ankara: TÜBA.
- Özdem, G. (2017). Kriz yönetimi. Memduhoğlu, H. B. ve Yılmaz, K. (Ed), *Yönetimde yeni yaklaşımlar* (s.494-518) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, M. ve Civelek, Ş. (2015). Öğretmenlerin eğitimsel çevresel ve sosyal sorunları (Şırnak ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 163-181.
- Özkayran, S. E., Abali, A. Y. ve Abali, A. (2020). The opinions of teachers on crisis management in guidance services. *Educational Process International Journal*, 9(4), 205-220.
- Özmen, B., Gerdan, S. ve Ergünay, Ö. (2015). Okullar için afet ve acil durum yönetimi planları. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 37-52 .
- Pearson, C. M. (1993). From crisis prone to crisis prepared: a framework for crisis management. *Academy Of Management Executive*, 7(1), 48-61.
- Pearson, C. M., & Clair, J. A. (1998). Reframing crisis management. *Academy of Management Review*, 23(1), 59-76.
- Peker, Ö. ve Aytürk, N. (2000). *Etkili yönetim becerileri öğrenilebilir ve geliştirilebilir*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Peltekoğlu, F. B. (2016). *Halkla ilişkiler nedir?*. İstanbul: Beta.
- Polat, S. (2013). Ücretli öğretmenlik istihdamının yarattığı sorunlar üzerine nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 67-88.
- Rayburn, S. W., Anderson, S., & Sierra, J. J. (2020). Future thinking continuity of learning in marketing: A student perspective on crisis management in higher education. *Marketing Education Review*, 3(1), 1-15.
- Sarı, E. & Sarı, B. (2020). Kriz zamanlarında eğitim yönetimi: covid-19 örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 49-63.
- Sarıca, R. (2019). 2017-2018 eğitim öğretim yılında değiştirilen üniversite giriş sınav sisteminin ortaöğretim 12. sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 822-845.
- Sever, M. ve Özdemir, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde öğrenci olma deneyimi: Bir fotoses (photovoice) çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1653-1679.
- Sezgin, F. (2003). Kriz yönetimi. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 181-195.
- Sezgin,S. ve Fırat,M. (2020). Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitime geçiş ve dijital uçurum tehlikesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 37-54.

- Shaw, M. D. (2017). Pathways to institutional equilibrium after a campus disaster. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 25(2), 103–110. doi:10.1111/1468-5973.12128
- Soydan, K. (2012). Eğitimin yapısal dönüşümü bağlamında öğretmenlerin istihdamı: İstihdam biçimi farklılıkları üzerine öğretmen ve yönetici görüşlerine dayalı bir araştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1-13.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184.
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşınabilir eğitim öğrencilerinin sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şimşek, A. ve Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve öğrenci görüşleriyle taşınabilir eğitim uygulaması değerlendirilmesi: Bozova ilçesi örneği. *Elementary Education Online*, 16(1), 15-34.
- Şimşek, H. ve Kula, S. S. (2018). Türkiye'nin göçmen politikasında ihmal edilen boyut: eğitsel uyum programı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (AEUIİBFD)*, 2(2), 5-21.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 86, 127-144.
- Tekin, Ö. F. (2015). Kriz yönetimi ve kamu yönetimi için önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 18(2), 119-135.
- Thomas, M. S., & Rogers, C. (2020). Education, the science of learning, and the COVID-19 crisis. *Prospects*, 49, 87-90.
- Tuncer, M. (2012). Türkiye'deki kadrosuz öğretmen istihdamının kadrosuz istihdam edilen öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 797-818.
- Turan, A. H. ve Çolakoğlu, B. H. (2008). Yükseköğretimde öğretim elemanlarının teknoloji kabulü ve kullanımı: Adnan Menderes Üniversitesi'nde ampirik bir değerlendirme. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 106-121.
- Turan, M. ve Bozkurt, E. (2010). Ücretli öğretmenlik sistemine ilişkin öğretmen görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 5(4), 1543-1557.
- Turan, M. ve Fadiloğlu, P. (2009). Sınıf öğretmenlerinin öğretim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri. 8. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s.1145-1157). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Tuna, A. K., Parin, S. ve Tanhan, F., Çocuk Araştırma Merkezi. (2012). *Van depremi sosyo-ekonomik ve psikolojik durum tespiti raporu*. <http://www.vantso.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Utaş, İ. ve Öcal, T. (2020). Suriyeli sığınmacı öğrencilerin göç konusuna ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Dr. Schreglmann, S. (Ed), *Güncel bilgiler ışığında göçmen öğrenciler* (s.71-111) içinde. Ankara: İksad Publications.

- Uyanık, Y. (2008). Neoliberal küreselleşme sürecinde işgücü piyasaları. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 209-22.
- Ünlü, A. (2020). Türkiye'nin dezavantajlı bölgelerinde yoksulluk olgusu. *The Journal Of Social Sciences*, 4(7), 394-405.
- Yalçınkaya, M. (2002). Açık sistem teorisi ve okula uygulanması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 103-116.
- Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yılmaz, S. (2013). Teorik çerçevede kriz kavramı ve kriz yönetimi. Çakmak, H. (Ed), *Türk dış politikasında 41 kriz* (s.11-27) içinde. Ankara: Kripto Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldıran, G. (2013). Eğitim sistemimizdeki değişiklikler ve belirsizlikler. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 30(2), 1-23.
- Yirci, R. (2017). Öğretmen profesyonelliğinin önündeki engeller ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 503-522.
- Yirci, R. & Ozdemir, T.Y. (2021). Covid-19 Pandemisinin Sosyoekonomik ve Psikolojik Göstergeleri ile Türk Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkileri. *Journal of History School*, 53, 2440-2466
- Yurdagül, A., Tok, T. (2018). Öğretmen gözüyle mülteci/göçmen öğrenci. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 46-58.

ORCID

Ramazan YİRCİ <https://orcid.org/0000-0003-4696-7420>

Gülseda KİRİŞÇİ <https://orcid.org/0000-0002-1016-9286>

SUMMARY

Purpose:

The crisis is considered as a situation that can damage the image of the organization that occurred at a time when the organization did not expect it, and it makes it necessary to act quickly as there is a limited time for resolution. Turkish National Educational System has undergone many crises so far. In this context, the purpose of this research is to examine the situations that teachers and education administrators consider as a crisis in the Turkish National Education System and their suggestions for solving these crises.

Method:

The research is a qualitative research designed descriptively according to the phenomenological approach. The study group consists of 54 teachers and school administrators working at state schools (kindergarten, primary school, secondary school and high school) in the 2020-2021 academic year. Criterion-based sampling, one of the purposeful sampling methods, was used. The data were obtained using a semi-structured interview form and analyzed by content analysis method. During analysis, two researchers composed the themes and codes separately, then they compared their themes and codes. Then the results were checked by two expert faculty members and the researchers obtained final findings.

Findings:

According to the results, situations considered as crisis in Turkish National Education System by the participants are; changes in the education system, extraordinary situations, teacher policies, school and region differences, immigrant students and school administrator appointment policies. The themes that the participants expressed the most views are transition to the 4+4+4 educational cycle, extraordinary situations such as Covid-19 pandemic and changes in the exam system. Participants recommend developing stable, well-planned educational policies, taking measures before the crisis occurs, conducting studies for teacher employment, making pre-school education compulsory, providing technological and material support to students with low socioeconomic level in disadvantaged regions, providing material support, strengthening the technological infrastructure of Education Information Network.

Results:

Considering that the vast majority of these results from planning and not designing policies in the long term, the necessity of addressing the education issue as a state policy emerges. For this, an establishment can be established in which all stakeholders (such as trade unions, non-governmental organizations, student-teachers-parents, bureaucrats, academicians) will be involved in planning and policy making in education.

The results of the research show that the processes of transition from primary school to secondary education should be provided with a permanent structure that includes previous learning and activities. In this context, other process-oriented selection and placement criteria can be used in

addition to central exams. For example, it may be beneficial to give additional points to social activities such as competitions and volunteering activities that students attend at school.

The implementation of different types of employment, such as permanent, contract or paid, which have negative effects on teacher motivation, can be simplified by simplifying the type of employment.

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.02.2021-14331

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-72321963-300-14331
Konu : Etik Kurul Kararı Onay Talebi

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 16.02.2021 tarihli ve 11748 sayılı yazı,

Kurulumuzdan istemiş olduğunuz etik kurul kararı ekte gönderilmiştir.
Gereğini bilgilerinize arz/rica ederim.

Prof. Dr. Nusret GÖKSU
Kurul Başkanı

Ek: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 24.02.2021 Tarih ve 2021-13 Sayılı Kararı (6 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BE6L5R0MB Pin Kodu : 72402

Belge Takip Adresi : https://ebys.ksu.edu.tr:443/enVision/Validate_Doc.aspx

Adres: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Avşar Kampüsü, 46100 -
Onikişubat/ Kahramanmaraş
Telefon: 0344 300 27 01 Faks: 0344 300 27 02
e-Posta: genelsekreterlik@ksu.edu.tr Elektronik Ağ: www.ksu.edu.tr
Kep Adresi: ksu.kahramanmaraş@hs01.kep.tr

Bilgi için: Mehmet TAKALAK
Unvanı: Sekreter

KARAR 13 :

Doç. Dr. Ramazan YİRCİ 'nin 17.02.2021 Tarihli dilekçesi ve ekleri Prof. Dr. Nail YILDIRIM (raportör) 23.02.2021 tarih ve E. 13669 sayılı raporu görüşüldü.

Üniversitemiz ğretim yelerinden Doç. Dr. Ramazan YİRCİ ve niversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında doktora ğrencisi Gülseda KİRİŐİ isimli ğrenci ile birlikte "Eğitimcilerin Gözünden Türk Eğitim Sistemi'nde Yaşanan Krizler ve üzüm nerileri" baŐlıklı çalışma kapsamında kullanmak için uygulanacak açık uçlu görüşme formu (ankette yer alan soru, önerme ve/veya ölçeklerin alıntılanmasına yönelik akademik alıntılanma kurallarına uyma zorunluluğu araştırmayı yapan akademisyen ve varsa danıŐmanlıđını yaptığı öğrenciye ait olmak koŐuluyla) uygulama talebinin uygun olduğuna oylama sonucunda oy birliği ile;

Karar verildi